

**Stosowanie formularzy
uzasadnień wyroków
w postępowaniu karnym
przed sądem I instancji
oraz w postępowaniu
odwoławczym.
Komentarz praktyczny
wraz z formularzami
uzasadnień i
orzecznictwem**

Rozdział I. Czynność sporządzenia uzasadnienia wyroku w postępowaniu karnym

1. Uwagi wstępne

Instytucja uzasadnienia wyroku odgrywa istotną rolę w postępowaniu karnym. Jest decydującym komponentem prawa do **rzetelnego sądu jako konstytucyjnie chronionego prawa jednostki**. Dokument ten służy indywidualnej akceptacji orzeczenia, umacnia poczucie zaufania społecznego i demokratyczną kontrolę nad wymiarem sprawiedliwości, wzmacnia bezpieczeństwo prawne (wyr. SN z 28.5.2013 r., II KK 308/12, Legalis) oraz buduje autorytet wymiaru sprawiedliwości (wyr. SN z 4.11.2003 r., V KK 74/03, Legalis). Uzasadnienie ma istotne znaczenie dla poprawności postępowania sądu, stanowiąc **źródło wiedzy o przebiegu procesu wyrokowania**, w szczególności argumentach i wnioskach, które doprowadziły sąd do zapadłego rozstrzygnięcia (wyr. SN z 28.5.2013 r., II KK 308/12, Legalis). Uzasadnienie w sposób precyzyjny powinno oddawać staranną ocenę dowodów istotnych dla rozstrzygnięcia oraz przedstawiać poczynione przez sąd orzekający ustalenia faktyczne, odnoszące się do istotnych okoliczności sprawy (wyr. SA w Katowicach z 4.3.2010 r., II AKa 418/09, Legalis). Uzasadnienie powinno łączyć, z jednej strony, wnikliwość i sumienność, a z drugiej, rzeczowość oraz czytelność, jednocześnie przejawiając racjonalny wybór kwestii istotnych dla rozstrzygnięcia [*P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, w: P. Hofmański (red.), KPK. Komentarz, t. 2, 2011, s. 697*]. Uzasadnienie wyroku powinno odzwierciedlać rzeczywiste racje, które legły u jego podstaw, wskazując na logiczny proces, który doprowadził

Uwagi wstępne

sąd do wniosku o winie albo niewinności oskarżonego [R.A. Stefański, w: Z. Gostyński (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz, t. II, Warszawa 1998, s. 386].

2. Uzasadnienie wyroku jako procesowe oświadczenie argumentacyjne

Fakty procesowe

Proces karny to zespół stosunków prawnych zachodzących między uczestnikami procesu, między innymi osobami czy organami państwa (W. Daszkiewicz, Proces karny, s. 233). Proces stanowi zjawisko dynamiczne, które tworzą **fakty procesowe**, za pomocą których proces powstaje, rozwija się i kończy (K. Marszał, Proces karny, s. 235). Fakty te mogą być **czynnościami procesowymi** lub **zdarzeniami procesowymi**. **Czynność procesowa** w postępowaniu karnym to określone przez prawo karne procesowe zachowanie się uczestnika postępowania wywołujące przewidziane przez prawo skutki prawne. **Zdarzenie procesowe** to fakt, który nie polega na zachowaniu się człowieka, a wywołuje określone skutki procesowe, np. śmierć oskarżonego lub przedawnienie karalności, skutkujące koniecznością umorzenia postępowania (T. Grzegorzczak, w: T. Grzegorzczak, J. Tylman, Polskie postępowanie karne, Warszawa 2007, s. 383). Zdarzenia procesowe pełnią w procesie rolę mniej znaczącą niż czynności procesowe. To czynności procesowe stanowią najważniejszy składnik faktów procesowych (K. Marszał, Proces karny, s. 235).

Czynności procesowe

Czynność procesową może stanowić tylko takie zachowanie się **uczestnika procesu**, a więc organu procesowego, jak i strony lub jej reprezentanta, które stanowi akt jego **woli**, i tylko takie, z którym przepisy prawa karnego procesowego łączą odpowiednie konsekwencje prawne. Uprawnionymi do dokonywania czynności procesowych są organy procesowe, strony procesowe oraz inni uczestnicy procesu (S. Waltoś, Proces karny. Zarys sytemu, Warszawa 2008, s. 46). Czynność procesowa może wystąpić w postaci pozytywnej albo negatywnej. **Czynności pozytywne** to działania procesowe, zaś **czynności negatywne** to zaniechania procesowe

(T. Grzegorzczak, w: T. Grzegorzczak, J. Tylman, Polskie postępowanie karne, 2007, s. 384). Czynnością negatywną jest tylko zachowanie, będące wyrazem woli. Zaniechania z powodu nieświadomości, przeoczenia czy zapomnienia nie stanowią czynności procesowej (W. Daszkiewicz, Proces karny, s. 235). Z uwagi na charakter i treść czynności procesowych można wyodrębnić: czynności faktyczne (realne), spostrzeżenia procesowe oraz oświadczenia procesowe (K. Marszał, Proces karny, s. 236).

Czynności faktyczne (realne, rzeczowe) są to działania wywołujące zmiany w świecie zewnętrznym, które nie zawierają treści intelektualnej. Czynnością faktyczną jest przeszukanie osoby, miejsca lub rzeczy, zatrzymanie, przymusowe doprowadzenie, doręczenie. Niekiedy czynności faktyczne są sprzężone z innymi czynnościami, w tym czynnościami mającymi charakter imperatywnych oświadczeń procesowych. Tytułem przykładu, doręczenie pisma, które samo w sobie jest czynnością faktyczną, jednocześnie stanowi realizację oświadczenia imperatywnego w postaci orzeczenia lub zarządzenia. Doręczenie może spełniać też funkcję informacyjną, jako pismo zawiadamiające o terminie rozprawy (W. Daszkiewicz, Proces karny, s. 235).

Spostrzeżenia procesowe są to czynności **recypowane**, które polegają na przyjęciu do wiadomości informacji i żądań. Do czynności tych należy zaliczyć wysłuchanie mów końcowych stron, przyjęcie do wiadomości zeznań świadka lub wyjaśnień oskarżonego, odczytanie dokumentu, zapoznanie się z obrazem lub dźwiękiem podczas oględzin lub eksperymentu (K. Marszał, Proces karny, s. 236). Innymi słowy, spostrzeżenia procesowe to czynności polegające na **postrzeżeniach zmysłowych faktów i zjawisk występujących w procesie karnym** (T. Grzegorzczak, w: T. Grzegorzczak, J. Tylman, Polskie postępowanie karne, 2007, s. 386).

Oświadczenia procesowe pełnią najistotniejszą rolę w procesie karnym. Oświadczenia procesowe to **wyrażenie treści intelektualnej** uczestnika procesu (S. Waltoś, Proces, s. 47). Są to przewidziane przez prawo procesowe **uzewnętrznienia treści psychicznych uczestnika** procesu karnego w celu ich przekazania innym uczestnikom tego procesu. Oświadczenia procesowe mogą przybrać postać **oświadczeń wiedzy** lub **woli** (K. Marszał, Proces

Czynności
faktyczne
(realne, rzeczowe)

Spostrzeżenia
procesowe

Oświadczenia
procesowe

karny, s. 237; T. Grzegorzczak, w: T. Grzegorzczak, J. Tylman, Polskie postępowanie karne, 2007, s. 386). **Oświadczenia wiedzy** to komunikowanie wiadomości przez uczestników procesu. Jest to przekaz treści intelektualnych w postaci oświadczeń dowodowych (np.: wyjaśnienia oskarżonego, zeznania świadka, opinia biegłego), przytoczeń dowodowych (np. tezy wniosków dowodowych), sprawozdań procesowych (np. przebieg rozprawy utrwalony w formie protokołu lub przebieg innej czynności utrwalonej w formie notatki), zawiadomień (np. zawiadomienia o przestępstwie, o terminie czynności procesowej) lub argumentacji (np. w uzasadnieniach orzeczeń). **Oświadczenia woli** to przekaz woli, dążeń lub żądań oświadczającego, którym jest uczestnik procesu karnego (M. Cieślak, Polska procedura karna, Warszawa 1984, s. 52; T. Grzegorzczak, w: T. Grzegorzczak, J. Tylman, Polskie postępowanie karne, 2007, s. 386).

Oświadczenia
woli

Oświadczenia woli są to oświadczenia procesowe o charakterze postulującym lub imperatywnym. **Oświadczenia woli postulujące** to wnioski lub żądania. Są to wnioski procesowe, w tym dowodowe, a także środki zaskarżenia lub prośby o ułaskawienie składane przez **strony** lub innych uczestników procesowych **wobec organu procesowego**, a zatem **podmiot, który nie pozostaje w stosunku nadrzędności wobec adresata** (K. Marszał, Proces karny, s. 237). Klasycznym przykładem oświadczenia postulującego jest **akt oskarżenia**, który stanowi wniosek oskarżyciela o przeprowadzenie postępowania sądowego przeciwko oskarżonemu (S. Waltoś, Proces, s. 47). Wyjątkowo oświadczeniami postulującymi są oświadczenia organów procesowych kierowane do stron procesowych lub ich reprezentantów w postaci, np. **wezwań do składania wniosków dowodowych**, o którym mowa w art. 338 § 1 KPK (T. Grzegorzczak, w: T. Grzegorzczak, J. Tylman, Polskie postępowanie karne, 2007, s. 386). **Oświadczenia woli imperatywne** mają charakter władczy i stanowią wyraz **nadrzędności procesowej** oświadczającego wobec adresata oświadczenia, a tym samym są dla tego adresata wiążące (M. Cieślak, Polska procedura karna, 1984, s. 53; T. Grzegorzczak, w: T. Grzegorzczak, J. Tylman, Polskie postępowanie karne, s. 387).

Oświadczenia
imperatywne

Oświadczenia imperatywne przysługują tylko organom procesowym. Dzielą się na polecenia i decyzje procesowe. **Polecenia**

stanowią oświadczenia władcze wydawane organom podwładnym i wiążą tylko te organy, np. polecenia prokuratora wydawane w postępowaniu przygotowawczym z tytułu sprawowanego nadzoru nad organami nieprokuratorskimi (art. 326 § 3 pkt 4 KPK). W wypadkach określonych w ustawie polecenia może wydawać je sąd, a także referendarz sądowy (art. 93 § 4, art. 93a § 2 KPK). **Decyzje procesowe** to rozstrzygnięcia określonej kwestii prawnej w postępowaniu karnym stanowiące przejaw władzy organu procesowego, które wiążą uczestników postępowania, a nawet inne organy i instytucje, jeżeli wynika to z ich treści (*M. Cieślak*, Polska procedura karna, 1984, s. 53; *T. Grzegorzczak*, w: *T. Grzegorzczak, J. Tylman*, Polskie postępowanie karne, 2007, s. 387).

Na **decyzje procesowe** składają się **orzeczenia i zarządzenia**. Te ostatnie podejmowane są w kwestiach na ogół mniejszej wagi i o charakterze porządkowym (*S. Waltoś*, Proces, s. 47). **Zarządzenia** wydają w kwestiach niewymagających postanowienia prezes sądu, przewodniczący wydziału, przewodniczący składu orzekającego albo upoważniony sędzia (art. 93 § 2 KPK). Z tytułu Rozdziału 11 KPK (orzeczenia, zarządzenia i polecenia) wnioskować należy, że **orzeczenia to wyroki i postanowienia**. Sąd wydaje postanowienie, jeżeli ustawa nie wymaga wydania wyroku (art. 93 § 1 KPK). **Wyroki stanowią najważniejszą z decyzji procesowych**, bowiem na tej drodze rozstrzyga się o zasadniczym przedmiocie procesu (*M. Cieślak*, Polska procedura karna, 1984, s. 53). Tylko w tej formie może dojść do skazania.

Uzasadnienie stanowi czynność procesową przybierającą postać **oświadczenia wiedzy o charakterze argumentacyjnym**. Czynność ta pozostaje w ścisłym i nierozzerwalnym związku z czynnością procesową w postaci oświadczenia woli o charakterze **imperatywnym**, jaki stanowi decyzja procesowa w postaci orzeczenia przybierającego formę wyroku. Uzasadnienie stanowi **uporządkowany zbiór argumentów** wspierających lub wyjaśniających stanowisko wyrażone w wyroku. Uzasadnienie ma charakter **sformalizowany** i wymaga **udokumentowania** na piśmie przez podmiot do tego uprawniony w określonym **języku** i z zachowaniem odpowiedniego **stylu tego języka**.

Decyzje procesowe

Kategoryzacja uzasadnienia

3. Dokumentacja uzasadnienia

Wymóg zachowania formy dokumentalnej

Dokonanie każdej czynności procesowej wymaga utrwalenia w formie dokumentu. Uzasadnienie samo w sobie jest **dokumentem**, a zatem jego treść nie musi być utrwalana w odrębnym akcie procesowym. Sporządzenie uzasadnienia w formie pisemnej materializuje tę czynność i nadaje jej cechę trwałości (por. *W. Daszkiewicz*, Proces karny, s. 259). Uzasadnienie w formie **pisemnej** to dokument sporządzony przy użyciu **znaków**; znaków pozwalających nadać komunikat w **określonym kodzie** zrozumiałym dla nadawcy i odbiorcy, a zatem znaków używanych w **systemie tworzącym język**. Z uwagi na uwarunkowania prawne językiem uzasadnienia jest **język polski**. Zgodnie z art. 5 § 1 PrUSP, **językiem sądowym** jest język polski. Uzasadnienie powinno zostać sporządzone w tym języku i uwzględniać zasady **gramatyki** tego języka. Pisemne uzasadnienie orzeczenia utrwała się w formie **wydruku komputerowego** bądź **pismem maszynowym** (§ 118 ust. 4 RegUSądR). Nie jest dopuszczalne sporządzenie uzasadnienia w formie **manuskryptu**.

Sporządzenie uzasadnienia

Uzasadnienie sporządza przewodniczący posiedzenia lub rozprawy lub sędzia **sprawozdawca** (§ 119 ust. 1 RegUSądR). W razie gdy sporządzenie pisemnego uzasadnienia orzeczenia przez przewodniczącego posiedzenia lub rozprawy lub sędziego sprawozdawcę **nie jest możliwe lub napotyka przeszkody**, których czasu trwania nie można przewidzieć, na zarządzenie przewodniczącego wydziału uzasadnienie sporządza **inny sędzia, który brał udział w wydaniu orzeczenia** (§ 119 ust. 2 zd. 1 RegUSądR). Jeżeli sporządzenie pisemnego uzasadnienia jest niemożliwe, przewodniczący wydziału czyni o tym **wzmiankę** w aktach sprawy (§ 119 ust. 2 zd. 2 RegUSądR). W wypadku zażądania sporządzenia uzasadnienia przez Sąd Najwyższy (art. 92 ustawy z 8.12.2017 r. o Sądzie Najwyższym, t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 825 ze zm.), uzasadnienie może sporządzić **przewodniczący** posiedzenia lub rozprawy lub sędzia **sprawozdawca nieorzekający** już w sądzie, w którym zostało wydane orzeczenie, którego dotyczy żądanie sporządzenia uzasadnienia, nadal zajmujący stanowisko sędziowskie, a także będący **w stanie spoczynku** (§ 119 ust. 3 zd. 1 RegUSądR).

Uzasadnienie musi zostać podpisane. Dopóki uzasadnienie nie zostanie podpisane, stanowi tylko jego **projekt**. Brak podpisu pod uzasadnieniem wymaga albo uzupełnienia go niezbędnymi podpisami, albo też zastąpienia go inną treścią, zgodną z wolą sądu wyrokującego, stwierdzoną należytych podpisami (uchw. SN z 17.11.1961 r., VI KO 85/60, Legalis). Brak podpisu w określonych warunkach **nie dyskwalifikuje uzasadnienia jako dokumentu**. W wypadku braku możliwości uzyskania podpisu przewodniczącego lub innego członka składu orzekającego jeden z podpisujących (przewodniczący składu orzekającego lub inny członek składu orzekającego) czyni o tym **wzmiankę** na uzasadnieniu z zaznaczeniem przyczyny tego faktu (art. 115 § 3 KPK). Do przyczyn tych można zaliczyć śmierć, długotrwałą chorobę, złożenie z urzędu lub każdy taki stan fizyczny, który uniemożliwia złożenie podpisu. Ustawodawca wymaga złożenia podpisu przez **wszystkie** osoby, które orzeczenie wydały, nie wyłączając osoby przegłosowanej (art. 115 § 1 KPK). Co do zasady dotyczy to tylko składu **zawodowego**. W sprawach rozpoznawanych w składzie sędziego i dwóch **ławników** uzasadnienie podpisuje tylko przewodniczący, chyba że zgłoszono zdanie odrębne. W sprawach rozpoznawanych w składzie dwóch sędziów i trzech ławników uzasadnienie podpisują obaj sędziowie, chyba że zgłoszono zdanie odrębne (art. 115 § 2 KPK). Wówczas uzasadnienie podpisują wszyscy członkowie składu, a więc sędziowie zawodowi, jak i również ławnicy, w tym też osoba przegłosowana. Dodatkowy wymóg formalny wprowadzają przepisy rangi podstawowej odnośnie do stosowania **skróconej formy podpisu w składach wieloosobowych**. W takim wypadku skróconą formę podpisu potwierdza się imienną **pieczęcią** lub **nadrukiem** danych o imieniu i nazwisku (§ 119 ust. 4 RegUSądR).

4. Zwięzłość i komunikacyjność uzasadnienia

Uzasadnienie musi być komunikatywne, a głównym elementem komunikatywnego uzasadnienia jest **jasność stylu**. Polega

ona na zachowaniu dyscypliny w budowie tekstu. Poszczególne jednostki komunikatywne uzasadnienia powinny łączyć się ze sobą w oparciu o **kryteria logiczne**. Jasność stylu opiera się na naturalnej zgodności toku rozumowania z tokiem wypowiedzi. Wynika z tego zakaz rozwijania jednocześnie wielu wątków. Powinny one być przedstawione w logicznej kolejności i połączone w **spójną całość znaczeniową**. Podstawową jednostką kompozycji uzasadnienia powinien być **akapit**. Każdy wątek powinien być rozwinięty w osobnym akapicie. Celem takiego rozwiązania jest właściwe odczytanie i zrozumienie tekstu. **Przerwy akapitowe** powinny pojawiać się w pozycjach kluczowych z punktu widzenia organizacji treści. Można wyróżnić trzy rodzaje akapitów. **Akapit analityczny** rozpoczyna się zdaniem przewodnim, które zawiera zasadnicze stwierdzenie i które nadaje porządkujący sens szczegółowszym treściom rozwijanym w kolejnych zdaniach. **Akapit syntetyczny** charakteryzuje się zdaniem głównym zamieszczonym na końcu, które pełni dwie istotne funkcje: **semantyczną**, pozwalającą spointować dany wątek, oraz **kompozycyjną**, stanowiącą sygnał zakończenia danej jednostki tekstu. **Akapit tranzytowy** pozwala zamknąć daną jednostkę kompozycyjną uogólnieniem i przejść do nowej jednostki, związanej z poprzednią. Każde zdanie powinno być podzielone na istotne z komunikacyjnego punktu widzenia elementy informacyjne: punkt wyjścia, czyli **temat**, oraz rozwinięcie, czyli **retemat** (por. A. Wolański, w: E. Wierzbicka, A. Wolański, D. Zdunkiewicz-Jedyna, *Podstawy stylistyki i retoryki*, Warszawa 2008, s. 7–9).

Prostota

Uzasadnienie musi cechować prosty styl. Prostota stanowi przeciwieństwo zawiłości składniowej zdań, stosowania wyszukanych figur stylistycznych w postaci przenośni, metonimii lub perefraz oraz kontrastuje z pretensjonalnością stylu, polegającą na stosowaniu zbanalizowanych metafor (A. Wolański, w: E. Wierzbicka, A. Wolański, D. Zdunkiewicz-Jedyna, *Podstawy stylistyki i retoryki*, s. 14–15). W uzasadnieniu w **opisach** należy używać adekwatnych do odbiorcy sposobów definiowania. Wiąże się to z unikaniem często występujących w praktyce błędów w sposobie objaśniania przez użycie tzw. **błędnego koła bezpośredniego**, tj. objaśniania jakiegoś pojęcia za pomocą niego samego, oraz błędu *ignotum per ignotum*,

tj. objaśniania nieznanego pojęcia za pomocą innego nieznanego pojęcia (D. Zdunkiewicz-Jedynak, w: E. Wierzbicka, A. Wolański, D. Zdunkiewicz-Jedyna, Podstawy stylistyki i retoryki, s. 50).

Uzasadnienie powinno uwzględniać zasadę stosowności.

Powinna zachodzić określona **odpowiedniość** między wyborem środków językowo-stylistycznych a treścią wypowiedzi. W uzasadnieniu, jako piśmie o charakterze oficjalnym, **nie powinno stosować się wyrazów i związków wyrazowych kolokwialnych** (A. Wolański, w: E. Wierzbicka, A. Wolański, D. Zdunkiewicz-Jedynak, Podstawy stylistyki i retoryki, s. 33). Dobór słów powinien być przede wszystkim zgodny z normą i zwyczajem językowym. Wypowiedzi powinny być **emocjonalnie neutralne**. Nie należy stosować słów ekspresywnych (np. łąał zamiast kłamał) czy potocznych (zasuwał zamiast biegł), a przede wszystkim wulgaryzmów (D. Zdunkiewicz-Jedynak, w: E. Wierzbicka, A. Wolański, D. Zdunkiewicz-Jedynak, Podstawy stylistyki i retoryki, s. 62–63). Wyrażenia te mogą być stosowane jedynie **w formie cytatów**. Posługiwanie się tymi wyrażeniami, w tym **wulgaryzmami jako cytata**mi, w uzasadnieniu wyroku nie stanowi naruszenia zasad gramatyki języka polskiego. Same **wulgaryzmy nie stanowią wykroczenia przeciwko normom językowym** [W. Doroszewski (red.), Słownik poprawnej polszczyzny, Warszawa, 1980, s. 893]. Z tego punktu widzenia są to sformułowania poprawne. W powszechnej opinii ich używanie należy do zachowań niezgodnych z normą językową. Jest to twierdzenie błędne. Wyrażenia wulgarne są **niezgodne tylko z normą, lecz obyczajową** i z reguły stanowią świadectwo niskiego poziomu kultury użytkownika tych wyrażeń (M. Grochowski, Słownik polskich przekleństw i wulgaryzmów, Warszawa 2003, s. 7). Zakaz ujawniania jednostek leksykalnych, którym przypisuje się cechy wulgaryzmu (tak błędnie wyr. SA w Warszawie z 17.2.2014 r., II AKa 25/14, Legalis), a które poprzez te właściwości naruszają dobra prawne i stanowią podstawę odpowiedzialności karnej, może ograniczać spełnienie podstawowych funkcji uzasadnienia wyroku. W szczególności taki zakaz może utrudniać zrozumienie i kontrolę prawidłowości rozstrzygnięcia, które za przedmiot oceny jako znamienia czynu zabronionego przyjmuje zwrot wulgarny, a nadto ograniczać znaczenie

Stosowność

poznawcze uzasadnienia, czyniąc je **niekompletnym**, a w konsekwencji **wadliwym** (szerzej *D. Drajewicz*, Glosa do wyroku SA w Warszawie z 17.2.2014 r., II AKa 25/14, PiP 2018, Nr 12, s. 150–155).

Zwięzłość uzasadnienia jest przeciwstawna jego rozwlekłości i polega na unikaniu w tekście elementów językowych, które są **zbędne** ze względu na funkcje komunikatywną wypowiedzi (*A. Wolański*, w: *E. Wierzbicka, A. Wolański, D. Zdunkiewicz-Jedynak*, Podstawy stylistyki i retoryki, s. 16). Brak zwięzłości to **brak dyscypliny myślowej**, charakteryzujący się rozwlekłością tekstu, która rozmywa jego sens poprzez zastosowanie nadmiernej liczby słów nic nieznaczących lub powtarzających się, a więc niepotrzebnych (*D. Zdunkiewicz-Jedynak*, w: *E. Wierzbicka, A. Wolański, D. Zdunkiewicz-Jedynak*, Podstawy stylistyki i retoryki, s. 41). Cechę zwięzłości podkreśla ustawodawca. W art. 424 § 1 KPK na wstępie wskazano, że uzasadnienie powinno zawierać „**zwięzłe**” wskazanie, jakie fakty sąd uznał za udowodnione lub nieudowodnione, na jakich w tej mierze oparł się dowodach i dlaczego nie uznał dowodów przeciwnych oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku. Zwięzłość nie oznacza uproszczenia co do merytorycznej zawartości, a zwłaszcza jego poznawczej zawartości, lecz uproszczenie co do sposobu sporządzania uzasadnienia [*R. Ponikowski*, w: *J. Skorupka* (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2015, s. 1094]. Umiejętność zwięzłego, a zarazem jasnego pisania stanowi oznakę **rzeczowości**. Bezwzględnie należy unikać wydłużonych wypowiedzi i błędnych w sposób rażący wyrażeń lub zwrotów **pleonastycznych**, w których część podrzędna gramatycznie zawiera elementy treściowe występujące w wyrazie nadrzędnym, np. **wrócić z powrotem zamiast wrócić, potencjalne możliwości zamiast możliwości, kontynuować dalej zamiast kontynuować** (*A. Wolański*, w: *E. Wierzbicka, A. Wolański, D. Zdunkiewicz-Jedynak*, Podstawy stylistyki i retoryki, s. 18–19). Stosownie **pleonazmów** pozostaje w sprzeczności z zasadą ekonomii i precyzji myślenia. Przyczyną ich powstawania jest głównie nieuwaga lub niedostateczna znajomość znaczenia wyrazu. Również krytycznie należy ocenić stosowanie tautologii. **Tautologia** stanowi połączenie wyrazów znaczeniowo tożsamyh lub taką konstrukcją zdaniową, w której człony

gramatycznie niepowiązane ze sobą bezpośrednio powielają tę samą treść, np. jednocześnie i w tym samym czasie, z kolei i następnie (D. Zdunkiewicz-Jedynak, w: E. Wierzbicka, A. Wolański, D. Zdunkiewicz-Jedynak, Podstawy stylistyki i retoryki, Warszawa 2008, s. 41–42). Zwięzłe uzasadnienie to takie, które charakteryzuje **rzeczowość, jasność, logiczność**, zarówno w zakresie opisu **stanu faktycznego, oceny dowodów** oraz **rozważań prawnych** (D. Drąjewicz, Uzasadnienie wyroku sądu a quo, s. 1098).

Urzeczywistnienie postulatów zwięzłości i komunikacyjności uzasadnienia mają stanowić zamieszczone w załącznikach do Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28.11.2019 r. w sprawie wzorów formularzy uzasadnień wyroków oraz sposobu ich wypełniania (Dz.U. z 2019 r. poz. 2349), zalecenia użycia w treści uzasadnienia **równoważników zdań**. Są to wypowiedzi, w których występują wszystkie samodzielne części mowy **oprócz czasowników**. Wypowiedzi te formalnie nie tworzą zdania, ponieważ **nie zawierają orzeczenia**, ale wyrażają te same treści co zdanie, np.: **Kradzież z włamaniem, Warszawa, ulica Wolska 100, 1.1.2020 r., godz. 12**. O pełnym znaczeniu takiej wypowiedzi informuje kontekst lub opisywana uprzednio sytuacja, z której wynika, że do kradzieży z włamaniem doszło w Warszawie, przy. ul. Wolskiej 100, w dniu 1.1.2020 r., o godz. 12. **Równoważniki zdań** to także wypowiedzi, w których występują **czasowniki w formie nieosobowej**, najczęściej imiesłowu nieodmiennie w konstrukcjach złożonych. **Równoważniki zdań** zawierają czasownik w formie imiesłowu nieodmiennego współczesnego lub uprzedniego. W wypadku równoważnika, zawierającego **imiesłów współczesny**, wymienia się czynności równoczesne z czynnością zdania głównego, np.: **Oskarżony groził pokrzywdzonemu, okazując nóż**. W tym zdaniu imiesłów współczesny wyraża wypowiedź „**okazując nóż**”. Natomiast **imiesłowu uprzednie** lokalizują czynność zdania głównego w czasie, a zatem mają znaczenie czasowe, np.: **Oskarżony, podrobiwszy dokument, użył go**. W tym zdaniu imiesłów uprzedni wyraża wypowiedź „**podrobiwszy dokument**” (por. P. Bąk, Gramatyka, s. 457–458). Idea stosowania równoważników zdań polega na **minimalizacji użytych słów**. Stanowi to jednak założenie, a nie

obowiązek. Może powstać trudność w realizacji tego celu w wypadku konieczności przekazania i wyjaśnienia wszystkich rozstrzygnięć wyroku, w szczególności w opisie stanu faktycznego.

Forma
tabelaryczna

Postulat zwięzłości i komunikacyjności uzasadnienia jest realizowany przez zastosowanie **tabelarycznej formy** zapisu i przedstawiania treści uzasadnienia wyroku, jaki wprowadza Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie wzorów formularzy uzasadnień wyroków oraz sposobu ich wypełniania. Tabele słowne, jakie nakazuje stosować ten akt prawny, stanowią **uproszczony sposób graficznego przedstawienia** powiązanych danych, których tekst ciągly nie może oddać w sposób **klarowny**. Wyróżnia się **tabelę z liniami**, której **rubryki** pionowe lub poziome są oddzielone od siebie **liniami** oraz **tabelę bez linii**, w której **rubryki** pionowe lub poziome są oddzielone od siebie **odstępami** (A. Wolański, Edycja tekstów. Praktyczny poradnik, Warszawa 2008, s. 210 i n.). Rozporządzenie wybiera pierwszą formę zapisu tabelarycznego wraz z podziałami na odpowiednie rubryki (szerzej uw. w następnych rozdziałach).

Rozdział II. Formularz uzasadnienia wyroku sądu I instancji, w tym wyroku nakazowego (UK 1)

1. Wstęp

1.1. Stosowanie formularza

UZASADNIENIE		
Formularz UK 1	Sygnatura akt	
<i>Jeżeli wniosek o uzasadnienie wyroku dotyczy tylko niektórych czynów lub niektórych oskarżonych, sąd może ograniczyć uzasadnienie do części wyroku objętych wnioskiem. Jeżeli wyrok został wydany w trybie art. 343, art. 343a lub art. 387 KPK albo jeżeli wniosek o uzasadnienie wyroku obejmuje jedynie rozstrzygnięcie o karze i o innych konsekwencjach prawnych czynu, sąd może ograniczyć uzasadnienie do informacji zawartych w częściach 3–8 formularza.</i>		

Zakres stosowania formularza wynika z treści załącznika Nr 7, określającego sposób wypełniania formularza uzasadnienia wyroku sądu I instancji, w tym wyroku nakazowego. Formularz UK 1 jest przeznaczony do sporządzenia uzasadnienia w **sprawach karnych** i o przestępstwa **karnoskarbowe** rozstrzyganych przez sąd **I instancji**. W uzupełnieniu tych uwag zawartych w treści załącznika należy wskazać, że formularz jest przeznaczony także do sporządzenia uzasadnienia w **sprawach o wykroczenia skarbowe**. Wniosek ten wynika z treści art. 113 § 1 KKS, wedle którego w postępowaniu w sprawach o wykroczenia skarbowe stosuje się odpowiednio przepisy KPK, jeżeli inne przepisy nie stanowią inaczej. Tym samym

Zakres
stosowania

z uwagi na przytoczoną regulację przepis art. 99a KPK ma także zastosowanie w postępowaniu w sprawach o wykroczenia skarbowe. Formularz stosuje się także w **postępowaniu lustracyjnym**. Dla celów tego postępowania rubryki dotyczące **oskarżonego** należy wypełnić w odniesieniu do **osoby lustrowanej**, zaś dotyczące oskarżyciela publicznego należy wypełnić w odniesieniu do **prokuratora występującego w postępowaniu lustracyjnym**. Formularz ma zastosowanie w sprawach karnych z oskarżenia publicznego, jak również w sprawach z oskarżenia prywatnego uregulowanych w Rozdziale 52 KPK. W drugiej z wymienionych kategorii spraw dopuszczalne jest wniesienie oskarżenia wzajemnego. W takim przypadku, wedle treści załącznika Nr 7, **w sprawach, w których wniesiono oskarżenie wzajemne**, należy osobno wypełnić rubryki formularza w odniesieniu do oskarżyciela prywatnego – również do oskarżyciela prywatnego wzajemnego oraz w odniesieniu do oskarżonego – również do oskarżonego wzajemnego.

Wyłączenie
stosowania
formularza

W treści załącznika Nr 7 posłużono się terminem „**w sprawach karnych**”. Termin ten powinien być interpretowany z uwzględnieniem treści art. 99a § 1 KPK. **Obowiązek sporządzenia** uzasadnienia na formularzu dotyczy **każdego wyroku** wydanego przez sąd I instancji, w których stosowane są **przepisy KPK**. W związku z treścią art. 1 § 2 KPW ten obowiązek nie obejmuje uzasadnień wyroków wydanych w postępowaniach w sprawach o wykroczenia, jako że w tym postępowaniu przepisy KPK stosuje się jedynie, gdy tak stanowią normy KPW, zaś przepisy tej ustawy **nie przewidują recepcji** art. 99a KPK.

Zalecenia
załącznika Nr 7

Jeżeli wyrok nie został zredagowany w punktach, w miejscach, w których formularz nakazuje odwołanie się do punktu wyroku, należy jednoznacznie **określić opisowo** właściwy element rozstrzygnięcia sądu. **W wypadku, o którym mowa w art. 424 § 3 KPK**, można wypełnić jedynie części 3–8 formularza. Przytoczone zalecenia mają zastosowanie w wypadku złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku jedynie co do rozstrzygnięcia o karze i o innych konsekwencjach prawnych czynu albo o uzasadnienie wyroku wydanego w trybie art. 343, 343a lub 387 KPK. Jeżeli do wypełnienia formularza używa się oprogramowania udostępnionego przez

Ministra Sprawiedliwości, części formularza, które nie zostały wypełnione, mogą zostać automatycznie usunięte z jego treści. Poza tym **niedopuszczalne są modyfikacje** treści zawartych we wzorze formularza ani też zmiany w jego strukturze, poza możliwością **powielania rubryk** w przypadkach wyraźnie wskazanych w treści załącznika Nr 7.

1.2. Forma tabelaryczna

Rozporządzenie przyjmuje tabelaryczną formę zapisu i przedstawiania treści uzasadnienia wyroku. Nakazuje ono umieszczenie tych treści w odpowiednich **tabelach**, które są tworzone poprzez poziome i pionowe linie. Tabele mają formę **kolumn** (pola pomiędzy dwiema sąsiednimi pionowymi liniami) lub **wierszy** (pola pomiędzy dwiema sąsiednimi poziomymi liniami). Niektóre tabele zawierają **rubryki**, służące do zaznaczenia przygotowanych danych.

Formularzowi uzasadnienia wyroku sądu I instancji został nadany **symbol „UK 1”**. Wydaje się, że symbol ten to postać skrótu ograniczonego do początkowej litery słowa „**uzasadnienie**”, a następnie słowa „**karny**”. Cyfra „**1**” oznacza zaś postępowanie pierwszoinstancyjne, a zatem postępowanie przed sądem **I instancji**.

Sekcję 1. formularza, która zawiera istotne treści merytoryczne, poprzedzają **cztery rubryki wypełnione** oraz **jedna rubryka pusta** zamieszczone w **trzech wierszach**. Mają one charakter **informacyjny**. Pierwsza rubryka, zajmująca jeden wiersz, zawiera nakreślony wielkimi literami zwrot: „**UZASADNIENIE**”, który wskazuje na nazwę czynności procesowej sądu i jednocześnie stanowi nagłówek formularza. Dwie rubryki zamieszczone poniżej, w tym samym wierszu, informują o danych dotyczących rodzaju formularza przez podanie nazwy „**Formularz UK 1**” (rubryka pierwsza – w porządku licznym od lewej strony), a następnie o konieczności podania „**Sygnatury akt**” (rubryka druga). Z tą rubryką sąsiaduje rubryka trzecia, której pole jest puste i służy do wskazania sygnatury akt sprawy właściwej dla sądu I instancji. W trzecim wierszu zamieszczono rubrykę zawierającą dwa **zdania o charakterze informacyjnym**, które nawiązują do treści art. 424 § 3 KPK. Pierwsze z tych zdań wskazuje na możliwość

Tabele. Kolumny.
Wiersze. Rubryki

Symbol
„UK 1”

Struktura

[Przejdź do księgarni →](#)